

за: [сайт] / Верховної Ради. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF>.

3. Закон України « Про Національний банк України » від 20.05.1999 № 679-ХІV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14> – Назва з екрану.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АДМІНІСТРИВНО-ПРАВОВИХ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Галунько В. М.

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри історії та теорії держави і права
Херсонського державного університету
м. Херсон, Україна*

Із здобуттям незалежності в Україні розпочато формування інститутів громадянського суспільства, розбудову соціальної та правової держави, але їх завершення неможливо без визнання та гарантування прав і свобод людини як основного напрямку діяльності органів публічного адміністрування. Незважаючи на ряд позитивних зрушень, стан забезпечення прав і свобод людини в нашій державі ще перебуває на незадовільному рівні, що знаходить підтвердження у зверненнях громадян України до Європейського суду з прав людини, у зв'язку з чисельними порушеннями з боку країни. Причиною такого стану є ще недостатній рівень гарантування прав і свобод людини та відсутність чіткого механізму реалізації правових гарантій прав і свобод. Один із найважливіших напрямів діяльності держави в сучасних умовах, відповідно до ст. 2 Конституції України є людина, її життя, здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека, що визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1].

Україна, будучи членом Ради Європи та інших міжнародних організацій, стала на шлях чіткого виконання зобов'язань по міжнародних договорах, і в першу чергу щодо дотримання прав та свобод людини і громадянина. На сьогодні, в державі приводиться у відповідність з міжнародними стандартами чинне законодавство, чим створюється необхідна система права демократичного суспільства. Зростає вплив міжнародних норм, принципів і стандартів права на становлення, удосконалення і розвиток національної системи права, в тому числі і адміністративного права. Саме правові зміни, що відбулися в Україні, диктують необхідність нових поглядів на проблематику адміністративно-правових способів захисту прав та свобод людини і громадянина відповідно до стандартів, принципів і норм, що напрацьовані світовим співтовариством. Для розкриття змісту адміністративно-правових гарантій прав і свобод людини є розуміння того, що на державному рівні забезпечення прав і свобод людини може здійснюватися лише органами публічного адміністрування або інститутами громадянського суспільства, що мають відповідні делеговані від держави повноваження, тому за своєю сутністю є адміністративно-правовими.

На сьогодні в Україні ще недостатньо дослідженні питання щодо діяльності органів публічного адміністрування та створення відповідних умов для реалізації адміністративно – правових гарантій. У більшості країн світу адміністративне право розглядається саме через призму забезпечення прав і свобод людини. Для практичного забезпечення прав і свобод людини необхідною передумовою є створення та функціонування їх гарантій. У літературі є декілька підходів щодо тлумачення поняття гарантія, яке походить із французької мови і означає «запорука; умова, яка забезпечує що-небудь» [2]. Більшість вчених розглядає ці гарантії з конституційної

точки зору, і вважає галузевим видом юридичних (правових) прав і свобод людини є і адміністративно-правові гарантії прав і свобод людини, які мають установчий характер для діяльності органів публічного адміністрування, за змістом та об'єктом, що охоплюють суспільні відносини в різних сферах життєдіяльності та виникають у процесі виконавчо-розпорядчої діяльності державних органів публічного адміністрування. У працях вітчизняних вчених існують різні підходи до визначення та виділення в окрему категорію адміністративно-правових гарантій прав та свобод людини.

На думку В. Б. Авер'янова адміністративно-правові гарантії прав та свобод громадян виступають як комплекс адміністративно-правових засобів, що забезпечують повноту, стійкість та стабільність прав та свобод громадян у сфері державного управління [3]. І.Л. Бородін вважає, що зміст адміністративно-правових гарантій полягає в практичному здійсненні державними органами, в особливості органами виконавчої влади, відповідно до законів та підзаконних актів, юридичних обов'язків по реалізації прав і свобод громадян, створенню умов для їх реалізації і в разі порушення прав і свобод громадян – застосування санкцій [4].

Е. О. Олефіренко говорить про те, що адміністративно-правові гарантії прав і свобод людини, є самостійною сукупністю елементів, закріплених у нормах адміністративного права, що є такими елементами адміністративної правоздатності, як визначена державою здатність мати права, передбачені адміністративно-правовими нормами, та адміністративної дисцпліни, як можливості громадян реалізовувати своїми діями конституційні права і обов'язки, конкретизовані в нормах адміністративного права [5].

Серед учених є думка, що конституційні-правові гарантії прав і свобод людини необхідно розглядати в декількох аспектах. По-перше-це вузький та широкий підхід; по-друге-за критерієм класифікації; по-третє-за предметним змістом. При цьому можливі й інші критерії поділу на види адміністративно-правових гарантій прав і свобод людини, проте на сьогодні не розроблено класифікації, яка б систематизувала та враховувала всі можливі критерії. Окрім того, в Україні немає чіткого діючого механізму забезпечення прав і свобод людини. Отже, право на захист є найважливішим, природним, невід'ємним правом громадянина, а держава його легалізує та закріплює процедуру реалізації, внаслідок чого воно стає регульованим законом, юридичним правом. Створення єдиної системи гарантій особистих прав громадян – необхідна умова становлення держави, а їх основною гарантією є діяльність спеціальних організаційно-правових інститутів. Вони функціонують як зі своєї ініціативи, так і в зв'язку з надходженням до них звершень громадян. В Україні створюються умови для реалізації прав і свобод людини і громадянина через визначення системи органів та посадових осіб різних рівнів, які захищають права і свободи людини і громадянина.

Література:

1. Конституція України прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [із змінами, внесеними згідно із Законом України № 2222-VI від 8 грудня 2004 р./ Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Гусак. – К.: Ірпінь, 2003.
3. Права громадян у сфері виконавчої влади: «адміністративно-правове забезпечення реалізації та захисту» [монограф.] / Кол. авт.; За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – Д.: Ін-т держ. і права ім. В. М. Корсєцького НАУ України; Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; 2004. – 311 с. – 588 с.
4. Бородін І. Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління, адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І. Л. Бородін. Національний ун-т внутрішніх справ. – Х., 2004. – 28 с.

5. Олефіренко Е. О. Адміністративно-правові гарантії реалізації прав і свобод громадян: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 – «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Е. О. Олефіренко; Національна академія державної податкової служби України. – Ірпінь, 2006. – 20 с.

ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ ЯК ЕЛЕМЕНТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ МАЛОЛІТНІХ В УКРАЇНІ

Денисенко Ю. М.

*аспірант кафедри конституційного і адміністративного права
Навчально-наукового юридичного інституту
Національного авіаційного університету
м. Київ, Україна*

Під малолітнім слід вважати, в першу чергу, людину як біологічну істоту. У відповідності до ч. 2 ст. 6 Сімейного кодексу України малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років [1]. Іншими словами, законодавець визнає малолітніх повноцінними суб'єктами правовідносин, які наділені правами реалізовувати свої інтереси.

Як і для будь-яких суб'єктів правовідносин, для малолітніх характерна наявність адміністративно-правового статусу, який включає такі основні елементи як: суб'єктивні права, юридичні обов'язки та охоронювані законом (законні) інтереси. Існує низка думок, що полягають у ототожненні понять «суб'єктивне право» та «законний інтерес». Аналізуючи дані категорії, С. Михайлов дійшов до висновку про те, що у «будь-якому разі об'єктом правового захисту виступають суб'єктивні регулятивні права та немає різниці, як буде названо в тексті законів засіб правового захисту – право або законний інтерес. Так чи інакше, мова йде про суб'єктивне право» [4, с. 38, 40].

Зазначені елементи тісно пов'язані між собою, але не є тотожними. Так, М.Н. Марченко вважає, що законний інтерес – це юридичне дозволення, яке має характер правового намагання. Воно відображає лише можливість дій і не більш того [5, с. 381]. Суб'єктивне право ж міра дозволеної поведінки або діяльності, закріплена у конкретному нормативно-правовому акті.

Ще одним критерієм відмінності законного інтересу від суб'єктивного права виступає сутнісно-категоріальна характеристика. З огляду на неї, маємо уявлення про те, що суб'єктивне право – це конкретне (фактично існуюче) право того чи іншого суб'єкта, закріплене у різноманітних джерелах права. Стосовно ж законного інтересу, то йдеться про поняття, яке свідчить про бажання конкретної особи вчиняти ті чи інші дії, носить абстрактний характер та виходить за межі реалізації особою її суб'єктивних прав.

Отже, як зазначає Личенко І.О. «викликає заперечення намагання ототожнювати права та законні інтереси. Законні інтереси можуть відображатися у вигляді суб'єктивних прав або не знаходити такого вираження. Однак у будь-якому разі ці категорії не є тотожними» [3, с. 54].

Ми погоджуємося з цією думкою, оскільки законні інтереси носять характер тієї ідентичної значення потреб суб'єктів правових відносин, а не є мірою дозволеної поведінки, тобто суб'єктивними правами. В свою чергу, дотримуємося виключно ідеї взаємозв'язку прав та законних інтересів малолітніх, оскільки законодавець не може закріпити перелік їх прав без врахування інтересів. І тільки після здійснення законо-

давчої процедури, ми можемо застосувати до даної категорії ознаку законності: законні (юридичні) інтереси.

Поняття законних інтересів, як елементу адміністративно-правового статусу малолітніх, знаходить лише незначне місце у працях науковців-адміністративістів. Інколи, навіть при розкритті змісту загального словосполучення «права, свободи та інтереси особи», автори наукових праць основну увагу приділяють виключно правам та свободам особи, як елементам її правового статусу, не приділяючи ніякого значення законному інтересу [2]. Саме це спонукало народних депутатів України звернутися до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення поняття «охоронюваний законом інтерес». Розгляд даної справи дав змогу підкреслити, що законні інтереси (охоронювані законом інтереси) впливають з певної сукупності встановлених прав, при цьому критерієм розмежування має бути ставлення (зацікавленість) особи до цих прав (правовідносин), законних інтересів [6].

Зазначимо, що малолітні мають досить великий діапазон інтересів, який трансформується у законні, шляхом включення їх до певних нормативно-правових актів, а саме: Конституцію України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Цивільний кодекс України, Закони України «Про охорону дитинства», «Про освіту» тощо.

Визначаючи перелік характерних для малолітніх законних інтересів, переконуємося в тому, що вони носять похідний характер від прав, якими вони наділені. Про це свідчить їх назва: інтерес до вільного волевиявлення, інтерес до реалізації права на ім'я, інтерес до поваги честі та гідності, освітній (освітнянський) інтерес, інтерес до відновлення порушених прав, інтерес до вільного вибору виду віросповідання тощо.

Видозацію законних інтересів як елементу правового статусу малолітніх можна можна здійснити з урахуванням таких критеріїв їх поділу:

1. За видом та обсягом наділених прав:
 - А) інтерес до реалізації права на ім'я;
 - Б) інтерес до реалізації права на життя;
 - В) інтерес до реалізації права на освіту та ін.
 2. За видом індивідуальних потреб:
 - А) інтерес до поваги особистості;
 - Б) інтерес до самореалізації;
 - В) інтерес до забезпечення захисту своєї честі та гідності.
 3. За галузевим критерієм:
 - А) конституційний інтерес (інтерес жити, інтерес самовиражатися);
 - Б) сімейний інтерес (інтерес мати сім'ю, інтерес одружуватися, інтерес розмножуватися виключно біологічним шляхом);
 - В) цивільний інтерес (інтерес бути суб'єктом договору купівлі-продажу, інтерес, інтерес реалізувати свої майнові права, інтерес бути носієм немайнових суб'єктивних прав);
 - Г) адміністративний інтерес (інтерес бути учасником громадських організацій, інтерес уникнути порушень громадського порядку тощо) та ін.
- Враховуючи вищесказане, з впевненістю можемо вказати на те, що законні інтереси малолітніх є невід'ємним елементом їх адміністративно-правового статусу. Втілення їх не тільки на законодавчому рівні, але й у повсякденне життя, в майбутньому стане базисом для побудови істинно демократичної держави Україна.

Література:

1. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21-22. – Ст. 3.